

Stefaan Decostere 'Er zijn nog steeds mediascholen die *makers* opleiden, regisseurs zelfs, terwijl overal in de mediawereld de regisseur-maker aan het verdwijnen is.'

kadrering - en dus de uitsluiting van alles wat letterlijk buiten het kader valt-, de perceptiemechanismen waaraan we onbroken onderhevig zijn, worden ook in het ambachtelijke medium dat theater is - een medium met een in essentie niet-reproduceerbare, niet-massale natuur- in het middelpunt van de focus geplaatst. Welke strategieën kunnen wij ontwikkelen om het kijken opnieuw tot een reflecterende activiteit te maken, om de blik opnieuw te politiseren? De taken van een politiek theater vandaag zijn zeker niet makkelijker dan in de jaren 1970, maar we hebben sindsdien wel veel geleerd en dat moeten we gebruiken: de speler is mondig geworden, de schrijver woont niet meer buiten maar in het theater, we hebben veel meer vaardigheid verworven in het bespelen van het theatrale instrument, we hebben een groter meesterschap ontwikkeld in het vormgeven aan onze verbeelding... Die autonomie moet bewaard en ontplooid worden, maar mét het besef dat elke vrijheid - ook de artistieke, ook de vrijheid van meningsuiting - verantwoordelijkheid veronderstelt. Verantwoordelijkheid tegenover het 'ik' én het 'wij'.

[MVK 02]

'Als mediamaker ben ik voortdurend op zoek naar een verdieping van het begrip *gebruik*. Daar ligt de essentie van de nieuwe media: in het uitvinden van nieuwe gebruiken en zo opnieuw experiment en onderzoek binnenbrengen in bestaande mediapraktijken. Nieuwe media betekenen zoveel als nieuwe gebruiken. Telkens wanneer een nieuwe technologie of gadget op de markt komt, rijst de vraag: wat zal men hiermee aanvangen? Denken we maar aan de gsm van de derde generatie en aan de digitale interactieve televisietoepassingen. Nieuwe media openen voor de gebruiker extra ingangen in de bestaande media. Ze laten tijdelijk graden van toe-eigening toe. Er ontstaan spontaan kleine gebruikscontexten, zeer individueel. Op iets grotere schaal ontstaan contexten voor onderzoek, gemeenschappelijke ontwikkeling, gedeelde bevraging en creatie in netwerkverband. Er ontstaan nieuwe werelden, nieuwe situaties die de kenmerken vertonen van de interactieve vertelling. Systemen groeien op een wijze verwant aan het principe van het zelf-organiserende organisme. Nieuwe media brengen de maker en de gebruiker samen. En dat leidt soms tot geweldige bewegingen en veranderingen in onze samenleving. Het gaat bijgevolg niet alleen over wat jij en ik met nieuwe media doen, maar ook over de effecten van deze gebruiken in bredere zin: maatschappelijk, politiek, sociaal, artistiek. Wanneer we de veranderingen en de nieuwe mogelijkheden en gebruiken vanuit een dergelijk ruim perspectief bekijken, dan lijkt alles op de helling te staan: het statuut van de maker; de kwestie autoriteit en de *automatismen* van vraag en aanbod. Wanneer kunnen we van inhoud spreken (en van relevantie voor de gebruiker?). De problematiek van het maken is meer dan vroeger verstrengeld met talloze factoren, die niet direct iets van doen hebben met het maken als zodanig.'

'Het statuut van de maker brokkelt af. Er zijn nog steeds mediascholen die *makers* opleiden, regisseurs zelfs, terwijl overal in de mediawereld de regisseur-maker aan het verdwijnen is. Televisieproducties worden ontwikkeld met marketingbureaus, programma's worden tot in de details bijgestuurd door een proefpubliek, interactieve werken komen tot stand in samenwerking met testgebruikers. Kortom: een maker kan enkel nog functioneren binnen een netwerk van andere makers. Gedaan met de maker die aan de leden van zijn ploeg zegt wat ze moeten doen en aan de kijker hoe die moet kijken of aan de programmeur hoe die zijn zendschema moet aanpassen.'

'Wie media zegt, ziet beelden. En beelden zijn beelden, spiegelend glad. Alles glijdt er van af. Je moet maar eens proberen bevragende teksten op beelden te plaatsen. De teksten klinken meteen pedant, en komen irrelevant over. Beelden kan je niet *pakken* met teksten. Misschien draaien journalisten daarom altijd de rug naar het beeld. Dat heeft Godard ooit opgemerkt. Beelden moet je ter hand nemen. Je moet ze procesmatig behandelen zoals een alchemist. Je moet ze *ter tafel* brengen om ze te manipuleren. Heel wat mediacritici begrijpen dat niet en ze volharden in het schrijven van teksten en commentaren. Ze denken beelden te kunnen opvoeren ter ondersteuning van hun betoog. Literair begaafde mensen proberen zelfs het beeld te evenaren met hun woordkunst. Dat brengt niet veel op, tenzij een zwaarwichtigheid, waartegen het beeld zich blijft verzetten. Ze denken het beeld te kunnen inzetten als vehikel, als middel ter versterking van hun commentaar. Maar het werkt tegen. Het beeld neemt een loopje met hun commentaren. De oplossing ligt in het uitwerken van een verdichting, een context van media, waarvan teksten enkel een deel kunnen uitmaken. Media pak je met media aan.'

'Media-installaties zijn zeer interessante werkomgevingen. Ze laten exploratie en bevraging toe: een exploratie van interactieve mogelijkheden in technologische omgevingen en een commentaar die hierdoor wordt geleverd op de lineaire media en de hiërarchische *top-to-bottom* vormen van mediapro-

L E X I C O N V A N D E T E C H N O C U L T U U R

woorden 'pomo'. Het volstaat dan ook, merkt Jean Baudrillard ergens droogjes op, om de hoofdstekker uit te trekken om onze samenleving in elkaar te doen klappen. *'Electricity*

comes from other planets', wist Lou Reed bij The Velvet Underground.